

กระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชน THE BUDDHIST JUSTICE SYSTEM AND THE HUMAN RIGHTS CONCEPT

ทวีป กรวยทอง*

Taweep Kruaythong

บทคัดย่อ

การวิจัยกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชน ศึกษาหลักธรรมอริยสัจ 4 ศีล 5 กับกติกาสากลด้านสิทธิพลเมืองและการเมืองของราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพแนว ชำติพันธุ์วรรณนากับการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นสูง เป็นการวิจัยข้ามชาติ ข้ามวัฒนธรรม โดยมีฐานคติ (Assumption) ว่า การปกครอง โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข การเมืองแบบประชาธิปไตย โดยการเลือกตั้งโดยตรง นับถือศาสนาพุทธศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏในเอกสารในอดีต ประกอบด้วย หลักการครองตนตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงอริยสัจ 4 และศีล 5 ศึกษาการนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาผนวกไว้ในกระบวนการยุติธรรม การนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาสนับสนุนการให้บริการ ด้านอำนวยความสะดวกในสังคมปัจจุบัน 2. ศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมในคำสอนพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาและแนวคิดสิทธิมนุษยชนในกติกาสากลด้านสิทธิพลเมืองและการเมืองซึ่งทั้งสองประเทศเป็นภาคี 3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการยุติธรรมที่สัมพันธ์กับแนวคิดสิทธิมนุษยชนของพุทธศาสนิกชนในราชอาณาจักรไทยและกัมพูชาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในราชอาณาจักรไทย

*นักศึกษาลัทธิสุตตรปัญญาคุชฌีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมภัก มหาวชิราวุธราชภัฏสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่า

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาพรวมที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยสัจ 4 และสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรม ศีล 5 ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของตำรวจต่อเสรีภาพของประชาชน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานกับ การดำรงชีวิตตามสิทธิทางการเมืองทั่วไป 4) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักไตรลักษณ์กับการดำรงชีวิตประจำวัน 6) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับ การผสมผสานการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักการคุ้มครองและเคารพสิทธิเสรีภาพตามหลักการ สัมปยุต โดยการคัดสรรปัญหาจำเป็นจะต้องมีทั้งอนุโลมและปฏิโลมตามหลักอัมมวิจัย สอบทาน ความถูกต้องเป็นธรรมและมีคุณค่าอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชน

ABSTRACT

This mixed-method research studied the Buddhist justice system and the human rights concepts based on the Four Noble Truths, the 5 Precepts, and the universal laws of civil and political rights in the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia. The study employed the ethnographic research methodology and the qualitative research methodology with advanced statistics. This cross-cultural study was based on the assumption of the similarity of two countries in terms of democratic form of government with the King as Head of State, democratic politics by direct election, Buddhism, mores, and cultures.

The objectives of this research were: 1) to study the concept of human rights in the judicial process that shown in historical documents in terms of self-managing according to the Buddhist principle (the Four Noble Truths and the 5 Precepts), the integration of the human rights concepts into the justice system, and the application of human rights concepts to support justice services in today's society; 2) to study the concepts of human rights relating to the judicial process found in the Buddhist teaching in the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia, and the international covenant concepts of human rights in terms of civil and political rights where the two countries are parties; and 3) to conduct a factor analysis of the judicial process relating to the human rights concepts of Buddhists in Thailand and Cambodia and to provide proposed policies to develop the judicial process in the Kingdom of Thailand.

The study found that the overall result of factor analysis is statistical significant at .000. The proposed policies to develop the judicial process in Thailand are presented as following: 1) the relationship between the Four Noble Truths, the civil rights, and the political rights; 2) the relationship between the 5 precepts and the modification of police's behaviour and attitude toward civil liberties; 3) the relationship between the basic doctrines of Buddhism and the living based on the common political rights; 4) the relationship between the Noble Eightfold Path and the roles of the National Human Rights Commission of Thailand; 5) the relationship between the Three Marks of Existence and a daily living; and 6) the relationship between the Noble Eightfold Path and the incorporation of police duties with other agencies to regularly perform their judicial functions. It is also suggested that the human rights should be developed in accordance with the principles of protection and respect for civil liberties through the concept of Sampayutta. In addition, a

problem selection should depend on both of Anuloma and Patiloma according to the principle of Dhamma Vicaya to validate and justify.

Keywords: JUSTICE SYSTEM, HUMAN RIGHTS

บทนำ

ในอดีตมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายเกิดมาในโลกและดำรงอยู่ด้วยกัน ภายใต้กฎธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ได้พัฒนาเป็นสังคม มีข้อสงสัยจากหลายกลุ่มชนว่า พัฒนาการทางกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมได้ก้าวหน้าหรือแปรเปลี่ยนอย่างสอดคล้องกับมโนทัศน์สิทธิมนุษยชนมากน้อยเพียงใด เพราะการเคารพสิทธิมนุษยชนนับเป็นบรรทัดฐานสากลและเป็นภาระที่สำคัญอันจะนำพานานาชาติไปสู่สันติภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยและสังคมอื่นในเอเชียสมัยโบราณไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนเท่าใดนัก แต่เป็นที่ยอมรับว่าคำสอนทางศาสนามีอิทธิพลในการกำหนดอุดมการณ์ชาติ และแนวทางการบริหารบ้านเมือง ภารกิจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำ คือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตำรวจ กระบวนการยุติธรรมขององค์กรตำรวจในเรื่องบุคลากรกำลังเผชิญกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกด้านทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในราชอาณาจักรกัมพูชามีภูมิหลังมาจากการรับวัฒนธรรมอินเดียและศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ส่วนในสังคมสมัยใหม่จะได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสที่ราชอาณาจักรไทยและกัมพูชาต่างนับถือพุทธศาสนาอันถือว่าทั้ง 2 ประเทศนี้ต่างก็ใช้กระบวนการยุติธรรมปกครองพุทธศาสนิกชน มาตรฐานการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องมีซ้ำมีเพียงข้อกฎหมายเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่นต่อการทำงานอีกด้วยเพราะทัศนคติและความประพฤติตำรวจทั้งหมดเป็นพื้นฐานการพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดหรือไม่ หากพนักงานสอบสวนตำรวจขาดการฝึกอบรม ขาดความสามารถด้านสิทธิมนุษยชน การเพิกเฉยหรือละเลยหลักพุทธศาสนาต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อการสร้างทักษะเชิงบวกและควบคุมอารมณ์ ส่งผลความล้มเหลวในการสอบสวนจะนำไปสู่การไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือคดีอื่น ๆ อย่างน้อยที่สุดการมีทัศนคติและพฤติกรรมบนพื้นฐานของอริยสัจ 4 และศีล 5 ประชาชนก็มีสิทธิได้รับ

ความคุ้มครอง รวมทั้งยังเป็นการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิของผู้เสียหาย และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ มีหลักประกันความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกข้อ “ธรรม” อริยสัจ 4 และศีล 5 ของศาสนาพุทธ มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธศาสนาและแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมตำรวจ กล่าวคือความต้องการ ความปรารถนา ความอยากเห็นเหตุแห่งทุกข์ที่พนักงานสอบสวนเกิดขึ้นด้วยตนเองและถูกบีบคั้นจากปัจจัยภายนอก อันอาจเกิดจากกิเลส ตัณหา ความอยากที่มีอยู่ในจิตใจแต่ละคน เรียกว่า “สมุทัย” อันเป็นเหตุให้เกิด “ทุกข์” ที่กระทบต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏในเอกสารในอดีต ประกอบด้วย หลักการครองตนตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง อริยสัจ 4 และศีล 5 ศึกษาการนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาผนวกไว้ในกระบวนการยุติธรรม การนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาสนับสนุนการให้บริการด้านอำนวยความยุติธรรมในสังคมปัจจุบัน

2. ศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมในคำสอนพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา และแนวคิดสิทธิมนุษยชนในกติกาสากลด้านสิทธิพลเมืองและการเมืองซึ่งทั้งสองประเทศเป็นภาคี

3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการยุติธรรมที่สัมพันธ์กับแนวคิดสิทธิมนุษยชนของพุทธศาสนิกชนในราชอาณาจักรไทยและกัมพูชาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในราชอาณาจักรไทย

ฐานคติของการวิจัย วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณากับการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นสูง เพราะเป็นการวิจัยข้ามชาติ ข้ามวัฒนธรรม จึงมีฐานคติ (Assumption) ราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชามีระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ประชาชนส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาเดียวกันคือ

หลักพุทธศาสนา จาริตประเพณี วัฒนธรรม จึงน่าจะมีกระบวนการยุติธรรมตามหลัก
พุทธศาสนาและแนวคิดสิทธิมนุษยชนคล้ายคลึงกัน

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพแนว
ชาติพันธุ์วรรณากับการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นสูง ขอบเขตโดยทั่วไปของการวิจัย
เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างหลักประเทศละ 25 คน ผสมผสาน
เชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากกลุ่มตัวอย่าง 549 คน ขอบเขตด้านพื้นที่
แบบเฉพาะเจาะจงของราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา การวิเคราะห์
องค์ประกอบกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชนทั้งสอง
ประเทศโดยการสังเคราะห์องค์ประกอบ และให้นัยสำคัญต่อค่าน้ำหนักคะแนน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาเอกสารเพื่อทำความเข้าใจ
เข้าใจในการคลี่คลายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ศึกษากระบวนการสอบสวนของ
ข้าราชการตำรวจในด้านความคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชนในภาวะปัจจุบัน โดยใช้
วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นวิธีหลักในการเก็บข้อมูลโดยเน้นการเป็นองค์
รวมตลอดจนให้ความสำคัญอย่างมากแก่บริบทชาติพันธุ์ โดยการใช้การเก็บข้อมูลหลาย
แบบและใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งจากกระบวนการสอบสวนข้าราชการตำรวจ และการ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาค้นหาคำตอบประกอบ
(Factor Analysis) เป็นการศึกษาโดยผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์
เชิงลึก (In – depth interview) และสรุปความคิดเห็นจากคณะปฏิรูปกระบวนการ
ยุติธรรมตำรวจที่รัฐดำเนินการใน 2 ประเทศ กลุ่มเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์โดยใช้
แบบสอบถาม

ขอบเขตด้านพื้นที่ในราชอาณาจักรไทย ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัด
ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดเกาะกง และจังหวัดอุดร
มีชัย ราชอาณาจักรกัมพูชา เนื่องจากมีผู้สืบเชื้อสายไทยอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเกาะกง
และจังหวัดอุดรมีชัยของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างปี 2555 – 2561 สรุปรการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทำในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2561

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจ ยังมีปัจจัยอื่นต่อการทำงาน เพราะทัศนคติและความประพฤติตำรวจทั้งหมดไม่มีพื้นฐานจริยสัจ 4 และศีล 5 มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธศาสนาและแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) เหตุศึกษา เพราะมีฐานคติมาจากระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และมีการเมืองการบริหารในระบอบประชาธิปไตยมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองประเทศเท่ากัน在地แดนอุษาคเนย์

จึงเขียนเป็นนโยบายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่บูรณาการตามหลักพุทธศาสนาและแนวคิดสิทธิมนุษยชนให้กลมกลืนกัน มาสร้างเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ วางมาตรการในกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชนอย่างสมเหตุสมผลได้ 6 นโยบาย ดังนี้ นโยบายข้อที่ 1 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักจริยสัจ 4 และสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยุทธศาสตร์ที่ 1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมตำรวจได้ฝึกอบรมการปฏิบัติภาวนา เพื่อเรียนรู้พุทธศาสนาในเรื่องจริยสัจ 4 อย่างเป็นรูปธรรม มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 1 ให้สถานีตำรวจทุกแห่งจัดฝึกอบรมจิตใจโดยการภาวนา เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมประจำใจ มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกประเภทจัดฝึกอบรมจิตใจโดยการภาวนา เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคลากรทุกหน่วยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้คู่คุณธรรม มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 3 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเฝ้าระวังเฝ้าจับกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดสิทธิเสรีภาพพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่สอดคล้องตามหลักพุทธศาสนา นโยบายข้อที่ 2 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรม ศีล 5 ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของตำรวจต่อเสรีภาพของประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือการสอบสวน มีการบังคับใช้กฎหมายที่สัมพันธ์กับหลักศีล 5 อย่างจริงจัง และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีมีศีลธรรมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 1 ควรจัดกิจกรรมให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือการสอบสวนเยี่ยมชุมชนที่มีประเด็นปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพที่ได้รับผลกระทบ เพื่อป้องกันหรือร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ก่อนการบังคับใช้กฎหมายอื่น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการด้วย มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 เสริมสร้างพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแล้วมาบูรณาการกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ข้อธรรมศีล 5 มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 3 จัดทำทำเนียบหรือพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือการสอบสวนหรือพนักงานกิจกรรมด้านสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็น “ต้นแบบ” แล้วร่วมศึกษาดูงานโดยร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเทศหรือต่างประเทศ มีอิสระในการสอบสวน และเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐบาลด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน นโยบายข้อที่ 3 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานกับการดำรงชีวิตตามสิทธิทางการเมืองทั่วไป ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างหลักประกันความเป็นธรรมในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยหลักกฎหมาย ฉะนั้นการสร้างมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมตำรวจจะต้องมีประสิทธิภาพในการรักษากฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มาตรการในการแก้ไข ข้อที่ 1 สร้างคณะกรรมการพิทักษ์รักษาระบบคุณธรรมตำรวจหรือหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่ให้ความเป็นธรรม เพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดความหวงแหนในสิทธิและเสรีภาพทั้งตำรวจและประชาชน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 ส่งเสริมนักสิทธิมนุษยชนทั้งภาครัฐและเอกชน เป็น “ต้นแบบ” มาตรการในการแก้ไข ข้อที่ 3 ส่งเสริมพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวน ที่มีการดำรงชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการยกวางนโยบายด้านสิทธิเสรีภาพในระดับรัฐบาล นโยบายข้อที่ 4 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การประสานหรือแสวงหาความร่วมมือของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องมีการกระทำในเชิงรุก สร้างกลไกป้องกันสิทธิมนุษยชนด้วยความรวดเร็ว สะดวก เป็นความลับในสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการ

กระจายอำนาจแบบบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนเป็นทีมอย่างเป็นเครือข่าย มีการเฝ้าระวังและติดตามเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องกระจายอำนาจแบบบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชนกำหนดแนวทาง เช่น ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบหรือคำสั่งต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ทันสมัยเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 3 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องสร้างประชาคมต้นแบบในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากผลกระทบหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรม นโยบายข้อที่ 5 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักไตรลักษณ์กับการดำรงชีวิตประจำวัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมให้น่าหลักไตรลักษณ์ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักในการดำรงชีวิตประจำวันของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 1 ทุกหน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับเอกชนจัดอบรมและปฏิบัติตนโดยให้มีถือศีล มีความเพียรในการทำสมาธิและเกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหอย่างถูกต้องตามหลักอัมมวิจัย มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 ทุกองค์กรให้นำแนวพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติตามหลักปัญญาในการดำรงชีวิตประจำวัน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 3 ให้ทุกองค์กรส่งเสริมและสนับสนุนคนดี มีความเสียสละเข้ามาเป็น “ครูต้นแบบสิทธิมนุษยชน” ในการปฏิบัติตนในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม นโยบายข้อที่ 6 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับการผสมผสานการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจกับหน่วยงานอื่น ๆ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ควรส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในกระบวนการยุติธรรมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีศักยภาพในการใช้สิทธิของชุมชนตามหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้นแบบของ “มาตรฐานสิทธิ” มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 1 จัดการอบรมที่เป็นหน่วยงานเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการผสมผสานป้องกันการละเมิดสิทธิด้านสิทธิมนุษยชน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 2 สร้างผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความถนัดแต่ละด้าน เข้ามาหรือช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนทั้งเครือข่ายภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงในการ

แก้ไขการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน มาตรการในการแก้ไขข้อที่ 3 จัดให้มีการรณรงค์ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมประสานงานพร้อมจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือในการสัมมนาและการพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักการคุ้มครองและเคารพสิทธิเสรีภาพตามหลักการสัมปยุต

วิจารณ์และสรุปผล

กระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดสิทธิมนุษยชนของพุทธศาสนิกชนในราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักพุทธศาสนาด้านกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏในเอกสารในอดีตตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงอริยสัจ 4 และศีล 5 กับแนวคิด สิทธิมนุษยชนมาผนวกไว้ในกระบวนการยุติธรรม

หลักพุทธศาสนาดำรงคงอยู่ได้มากกว่า 2000 ปี เป็นแนวทางให้ประชาชนทั่วไปปฏิบัติที่เชื่อว่า “ความจริง” ตามธรรมชาติย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้น เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และความจริงที่ประชาชนสร้างขึ้นมาที่เรียกว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง กิเลส ตัณหา ต่าง ๆ ที่เข้ามาครอบงำจิตใจ จึงทำให้การครองตนขาดภูมิคุ้มกัน การพัฒนาจิตใจหรือหนทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือหลักอริยสัจ 4 โดยมีศีล 5 เป็น “มรรค” ที่สัมพันธ์กับหลักสิทธิมนุษยชน ฉะนั้น การสร้างระบบบริหารหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมขององค์กรตำรวจ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกัลยา พุทธหนู (2552: บทคัดย่อ) สรุปว่า กระบวนการยุติธรรมมีลักษณะที่ขาดนโยบายองค์รวม ทำให้ขาดผู้รับผิดชอบทางนโยบายทั้งกระบวนการ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อภาระขาดเป้าหมายและทิศทางในการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้กระบวนการยุติธรรมก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง

สิทธิมนุษยชนในมิติวัฒนธรรมและศาสนา ของอมรา พงศาพิชญ์ (2534: 1) สรุปได้ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนมิให้เห็นอยู่เนื่อง ๆ ผู้ที่นับถือศาสนา

พราหมณ์ และพุทธหรือศาสนาอื่นที่เชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด กฎแห่งกรรมและชะตากรรม จะเข้าใจว่ามนุษย์เราเลือกเกิดไม่ได้ การเกิดมาเป็นผลของกรรมที่เราทำไว้ชาติก่อน วิถีชีวิตของผู้ด้อยโอกาสจึงขึ้นอยู่กับ การดูแลของผู้มีอำนาจ สิทธิหรืออำนาจได้มา และมีอยู่ตามฐานะและบรรดาศักดิ์ที่วางอยู่บนระบบอุปถัมภ์ สิทธิของผู้มีน้อยจึงสัมพันธ์กับอภิสิทธิ์ของชนชั้นนำ ความเสมอภาคเท่าเทียมจึงเป็นประเด็นรอง ปัจจุบันคนไทยเข้าใจแนวคิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จนเกิดการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานและเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่เรียกร้องสิทธิตามวัฒนธรรมดั้งเดิมกับกลุ่มที่เรียกร้องสิทธิตามกฎหมายสมัยใหม่ แต่อย่างไรก็ดี การพิจารณาเรื่องสิทธิมนุษยชนนอกเหนือจาก การยอมรับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานแล้ว ในมิติวัฒนธรรมในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับประเด็นของความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยพิจารณาถึง การปรับรับแนวคิดสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องเข้ากับบริบททางวัฒนธรรม เนื่องจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของบุคคลมีหลายมิติและไม่มีรูปแบบ (Cultural Form) ที่ชัดเจน

ฉะนั้น ต้องมีหลักธรรมาภิบาล ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชาวไทย

2. ศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมในคำสอนพุทธศาสนาทั้งสองประเทศเป็นภาคี

งานวิจัย เสน่ห์ จามริก (2547: 4-6) เรื่องสิทธิชุมชนในมุมมองระดับโลก ได้สรุปบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ความเป็นมาที่สำคัญที่เราจะต้องตระหนักถึงประเด็นพื้นฐานสามประการที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประการแรกคำถามเกี่ยวกับธรรมชาติและความเป็นจริงของสิทธิมนุษยชนเอง โดยจะต้องยึดหลักความเป็นสากล แต่สิทธิมนุษยชนนั้นเกี่ยวข้องกับการอ้างสิทธิ หรือแนวคิดแนวปฏิบัติเชิงศีลธรรมที่ประชาชนได้สร้างขึ้น เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผลประโยชน์เฉพาะต่าง ๆ ซึ่งดำรงอยู่ในสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ สังคมและเศรษฐกิจเฉพาะกาลเทศะหนึ่ง ๆ ประการที่สอง ความจริงธรรมดาสามัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ยังมีความหมายควบคู่ไปกับความเป็นสากลที่หลากหลายแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจ ประการสุดท้าย ไม่มีความจำเป็นอย่างใดเลยที่ความเป็นสากลหรือลักษณะทั่วไปจะต้องขัดแย้งกับลักษณะเฉพาะหรือความหลากหลายซึ่งแฝงอยู่ในการนำเสนอแลกเปลี่ยนด้านสิทธิมนุษยชน

3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการยุติธรรมที่สัมพันธ์กับแนวคิดสิทธิมนุษยชนของพุทธศาสนิกชนจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในราชอาณาจักรไทย

ฐานคติของการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณากับการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นสูง ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบค่าน้ำหนักคะแนน (ไอเคน) เห็นว่า ทุกส่วนประเด็นของการวิจัยเมื่อพิจารณาวิเคราะห์องค์ประกอบในส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หรือค่ากลาง หรือ mean ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เห็นว่า ประเด็นกตีกาสกล่าวด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองตามหลักสิทธิมนุษยชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนค่าน้อยที่สุดในกลุ่ม คือ ประเด็นปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจต่อหลักสิทธิมนุษยชน แต่ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยและค่อนข้างเห็นด้วยอย่างยิ่ง และข้อมูล ส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มกันในทิศทางเดียวกัน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น เห็นด้วยและค่อนข้างเห็นด้วยสูงทุกประเด็นคำถาม

งานวิจัย นริสา วุฒิปัญญาเลิศ (2545: บทคัดย่อ) เรื่องกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน สรุปได้ว่า กลไกของอาเซียนยังไม่มีชัดเจนและรูปแบบที่แน่นอนนัก กลไกที่มีอยู่ยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ เนื่องจากความคิดเห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิกในอาเซียนเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียนเป็นอย่างมากและการจัดตั้งกลไกในระดับภูมิภาคที่เหมาะสมจะมีผลโดยตรงต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ในข้อเสนอแนะว่าควรมีกลไกทางด้านกฎหมายรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังมีกลไกทางด้านสถาบัน ในระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจก่อน มีลักษณะกึ่งตุลาการ มีอำนาจในการพิจารณาส่งเสริมสิทธิมนุษยชน หรือมีอำนาจในการตัดสินคำร้องเรียนด้วยพร้อมกันทั้งคำร้องเรียนของรัฐหรือเอกชนในอนาคต

งานวิจัย ฉันทนา ไกรสถิต (2543: 10-12) เรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประเทศไทย สรุปได้ว่า กติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง บัญญัติการรับรองและคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไว้หลายด้าน เพื่อวางไว้ให้รัฐภาคีต้องยึดถือและปฏิบัติตามและมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการ

จัดตั้งกลไก คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนขึ้นโดยการปฏิบัติงานที่มีการประสานงานกันขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชน แม้ยังมีปัญหาและต้องแก้ไข โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม แต่ทางปฏิบัติหลายประเทศยังคงมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่เป็นจำนวนมาก

งานวิจัย สมเกียรติ อศวิษณุ (2557: 1) เรื่องตำรวจของประชาชน เป็นไปได้หรือ สรุปว่า วิธีการ มาตรการหรือโครงการต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นด้วยความพยายามแก้ไขปรับปรุงกิจการตำรวจ ส่วนมากแล้วเป็นการแก้ไขที่ “เปลือก” ของปัญหา ในขณะที่ตัวปัญหาหรือประเด็นหัวใจของปัญหาตำรวจ ซึ่งก็ไม่น่าจะเป็นสิ่งเร้นลับอะไรมากมายถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม อุปสรรคหนักที่ขวางทางเดินสู่การเป็นตำรวจวิชาชีพคือปัญหาอำนาจการใช้วิจารณ์ญาณ หรือการใช้ดุลยพินิจที่ยังไม่ได้รับการดูแลควบคุมได้อย่างชัดเจน และอย่างเป็นระบบ ตำรวจทำงานอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้ง อยู่ท่ามกลางการเรียกร้องจากหลายฝ่ายในสังคมซึ่งอยู่นอกเหนือทรัพยากรและความสามารถของตำรวจ ที่จะสนองความต้องการอันหลากหลายของประชาชน ตำรวจต้องใช้ดุลยพินิจเลือกปฏิบัติแก้ไขรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการยากยิ่งที่จะให้ผลที่ออกมาได้รับความพอใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นโยบายข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยสัจ 4 และสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมตำรวจได้ฝึกอบรมการปฏิบัติภาวนา เพื่อเรียนรู้พุทธศาสนาในเรื่องอริยสัจ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ให้สถานีตำรวจทุกแห่งจัดฝึกอบรมจิตใจ โดยการภาวนา เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมประจำใจ ประสานการปฏิบัติหน้าที่กับหน่วยงานข้างเคียง ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเอจจริงเออาจังกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดสิทธิเสรีภาพพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่สอดคล้องตามหลักพุทธศาสนา ต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล

นโยบายข้อที่ 2 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมศีล 5 ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของตำรวจต่อเสรีภาพของประชาชน

ส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวน มีการบังคับใช้กฎหมายที่สัมพันธ์กับหลักศีล 5 อย่างจริงจัง จัดกิจกรรมเยี่ยมชุมชนที่มีประเด็นปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพ ที่ได้รับผลกระทบ เสริมสร้างพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแล้วมาบูรณาการกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ข้อธรรมศีล 5 จัดทำทำเนียบหรือพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวนหรือนักกิจกรรมด้านสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็น “ต้นแบบ” แล้วร่วมศึกษาดูงาน โดยร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเทศหรือต่างประเทศ มีอิสระในการสอบสวน และเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐบาลด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน

นโยบายข้อที่ 3 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานกับการดำรงชีวิตตามสิทธิทางการเมืองทั่วไป

การสร้างหลักประกันความเป็นธรรมในระบอบประชาธิปไตย คือการปกครองโดยหลักกฎหมาย มีการสร้างมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมตำรวจจะต้องมีประสิทธิภาพในการรักษากฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยสร้างคณะกรรมการพิทักษ์รักษาระบบคุณธรรมตำรวจหรือหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่ให้ความเป็นธรรม เพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดความหวงแหนในสิทธิและเสรีภาพทั้งตำรวจและประชาชน ส่งเสริมนักสิทธิมนุษยชนทั้งภาครัฐและเอกชนเป็น “ต้นแบบ” เข้ามาช่วยด้านสิทธิเสรีภาพในการรักษาสมดุลของหลักประกันสิทธิเสรีภาพด้วยความรอบคอบตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวน ที่มีการดำรงชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์เข้ามามีส่วนร่วมในการยกย่องนโยบายด้านสิทธิเสรีภาพในระดับรัฐบาล

นโยบายข้อที่ 4 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การประสานหรือแสวงหาความร่วมมือของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องมีการกระทำในเชิงรุก สร้างกลไกป้องกันสิทธิมนุษยชนด้วยความรวดเร็ว สะดวก มีการกระจายอำนาจแบบบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนเป็นเครือข่าย มีการเฝ้าระวังและติดตามเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง กระจายอำนาจแบบบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชนกำหนดแนวทาง เช่นปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบหรือคำสั่งต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค ต้องสร้างประชาคมต้นแบบในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการความช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากผลกระทบหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรม

นโยบายข้อที่ 5 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักไตรลักษณ์กับการดำรงชีวิตประจำวัน

การส่งเสริมให้นาฬาสีล สมานธิ ปัญญา มาเป็นหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน ของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสอบสวน ทุกหน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับเอกชน จัดอบรมและปฏิบัติตนโดยให้ ถือศีล มีความเพียร ในการทำสมาธิและเกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติตามหลักปัญญาในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่งเสริมและสนับสนุนคนดี มีความเสียสละเข้ามาเป็น “ครูต้นแบบสิทธิมนุษยชน” ในการปฏิบัติตนในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม

นโยบายข้อที่ 6 ชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมหลักอริยมรรคกับการผสมผสานการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจกับหน่วยงานอื่น ๆ

ส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในกระบวนการยุติธรรมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีศักยภาพในการใช้สิทธิของชุมชนตามหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้นแบบของ “มาตรฐานสิทธิ” มากกว่าจะให้เป็นเฉพาะหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น สร้างเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องจะเป็นการผสมผสานป้องกันการละเมิดสิทธิด้านสิทธิมนุษยชน ในการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชนประจำหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความถนัดแต่ละด้าน เข้ามาหรือช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนทั้งเครือข่ายภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงในการแก้ไขการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จัดให้มีการรณรงค์ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมประสานงานพร้อมจัดสรรงบประมาณ

มาช่วยเหลือในการสัมมนาและการพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอให้มีพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักการคุ้มครองและเคารพสิทธิเสรีภาพตามหลักการสัมปยุต

วิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา สอดคล้องกับข้อธรรม อริยสัจ 4 หรือศีล 5 ในพระพุทธศาสนา การประยุกต์ในทางปฏิบัติตามพระราชนิพนธ์กิจ ด้านการยุติธรรมได้ ส่วนข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมถึงกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนจะต้องให้ความสนใจ เผยแพร่เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและสร้างแรงจูงใจให้สนใจหรือหากยังไม่เข้าใจในระดับที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม สามารถสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัยได้

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมตามหลักพุทธศาสนากับแนวคิดสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาในครั้งนี้ ยังถือว่าเป็นการศึกษาเฉพาะบางกรณีที่มีสัมพันธ์กันตามฐานคติของสองประเทศ จึงเห็นว่าควรแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อเสนอแนะการไปใช้

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน สิ่งสำคัญจะต้องมีหลักศีลธรรมตามแนวทางพุทธศาสนา “ศีล 5” เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้การดำรงชีพโดยชอบ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาทุกกรณี ก็จำเป็นจะต้องใช้หลัก “อริยสัจ 4” เพื่อการปฏิบัติตนในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม เมื่อผู้เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองและเคารพสิทธิ ถือว่าทุกสิ่งอย่างในโลกย่อมมีเงื่อนไขหรือสมทบกันตามแนวสัมปยุต เพื่อสันติภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การเปลี่ยนแปลงของเวลา ผลการวิจัยย่อมมีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลการวิจัยเป็นเรื่องธรรมดา เปรียบเสมือนกลไกทางสังคมที่จำเป็นจะต้องมีทั้งอนุโลมและปฏิโลมตามหลักธัมมวิจัย สอบทานอีกครั้งหนึ่งเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทนา ไกรสถิต. (2543). การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริสา วุฒิปัญญาเลิศ. (2545). กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเกียรติ อัครวิชญ์. (2557). ตำรวจของประชาชนเป็นไปได้หรือ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธุรกิจบัณฑิตย์.
- สุกัลยา พุทธหนู. (2552). การบริหารกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสนห์ จามริก. (2547). สิทธิชุมชนในมุมมองระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2534). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ :วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.